

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет педагогічний

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Превентивна педагогіка

Освітня програма «Соціальна педагогіка»

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Галузь знань 23 «Соціальна робота»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ____ 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Превентивна педагогіка
Викладач (-і)	Зозуляк-Слущик Роксоляна Василівна, доктор педагогічних наук, доцент
Контактний телефон викладача	0508157946
E-mail викладача	zozulyak_roksolyana@ukr.net
Формат дисципліни	Лекції, семінарські, практичні, самостійна робота, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п.
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php
Консультації	<i>Очні консультації:</i> за попередньою домовленістю кожний третя середа з 13.30 до 15.00 <i>Онлайн консультації:</i> за попередньою домовленістю Viber (+3800508157946) в робочі дні з 9.30 до 17.30
2. Анотація до курсу	
Опанування теоретичної дисципліни «Превентивна педагогіка», яка викладається у циклі професійної та практичної підготовки бакалаврів, є необхідним для здійснення попереджувально-профілактичної діяльності майбутніми соціальними педагогами. Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Превентивна педагогіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів «Соціальна педагогіка».	
3. Мета та цілі курсу	
оволодіння студентами знаннями теоретичних і практичних основ превентивної роботи з різними віковими категоріями осіб, формування знань студентів щодо теоретичних основ превентивної освіти, превентивної соціально-педагогічної діяльності, а також розвиток умінь і навичок щодо здійснення практичної превентивної роботи.	
Основні завдання курсу:	
<ul style="list-style-type: none"> – ознайомити студентів з основоположними концепціями превентивної педагогіки; – поглибити знання про методологічну основу превентивної педагогіки; – розкрити специфіку превентивної педагогіки; розширити знання студентів щодо превентивної діяльності; – розкрити суть пріоритетних напрямів превентивної діяльності; засвоїти особливості практичного застосування різноманітних методів і засобів у превентивній діяльності на різних рівнях і з різними віковими категоріями. 	
4. Компетентності	
Сформована: здатність самостійно здійснювати аналіз впливу негативних явищ; здатність добирати відповідний діагностичний інструментарій; здатність розрізняти рівні превентивної діяльності; здатність підбирати діагностичні методи та форми превентивної роботи відповідно до вікових категорій; здатність розробляти й організовувати превентивні заходи на різних рівнях превенції.	
5. Результати навчання	
Вміння: встановлювати зв'язок між соціально-педагогічними впливами та досягнутими результатами дітей; проектувати соціально-педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей для реалізації превентивних завдань; розробляти індивідуальні програми попередження девіантної поведінки в дитячому та молодіжному середовищі;	

бути знайомим з ознаками булінгу.					
6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Обов'язковий/ вибірковий	
3	Соціальна робота	2		Обов'язковий	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Модуль 1. Теоретичний					
Тема 1. Превентивна педагогіка та її місце в системі педагогічної науки <i>Превентивна педагогіка як складова соціальної педагогіки. Поняття превенція в різних науках. Теоретичні підходи до виокремлення превентивної педагогіки у складі соціальної педагогіки. Мета, основні завдання та функції превентивної педагогіки.</i>	Проблемна лекція	[1, 6, 9], [2,3, 11, 14,15]	Аналіз методики діагностування схильності підлітків до відхилень у поведінці за авторством А. Н. Орла.	1 бал	1 тиждень
Тема 2-3. Несприятливі умови розвитку неповнолітніх <i>Об'єктивні та суб'єктивні фактори несприятливих умов розвитку підростаючого покоління. Суть негативних явищ: криміналізації, наркотизації, ВІЛ/СНІДу. Роль сімейного виховання та освіти у створенні умов для</i>	Проблемна лекція	[2, 3, 8,13], [1,3, 7,11, 14,25]	Аналіз методики діагностики особистої тривожності.	1 бал	1 тиждень

<i>соціального розвитку неповнолітніх.</i>					
<p>Тема 4-5. Девіантна поведінка як прояв соціальної дезадаптації особистості в соціумі Загальні поняття девіації, соціальної адаптації, соціальної дезадаптації. Типи девіацій: девіантна, делінквентна, кримінальна поведінка. Спільне та відмінне в трьох типах поведінки. Концепції девіацій: біологічна (Ч.Ломброзо), психоаналітична (З.Фрейд), соціологічна (Е.Дюркгейм). Причини формування важковихованості, типи і рівні важковихованості Організація взаємодії соціального педагога з важковиховуваними неповнолітніми. Поняття «делінквентна поведінка», «кримінальна поведінка». Спільне та відмінне в зазначених проявах поведінки. Основні причини правопорушень: біологічні, психологічні, соціальні, педагогічні. Кримінальний Кодекс України.</p>	Лекція-бесіда	[4- 6, 9,12], [2,3, 6,12, 16,22,26]	Охарактеризувати форми попередження девіантної поведінки серед дітей та молоді	1 бал	1 тиждень
<p>Тема 6. Педагогіка здорового способу життя Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя. Сучасний стан проблеми</p>	Лекція-бесіда	[4, 5, 6,13], [1-3, 17,19, 20,24]	Характеристика принципів та стратегій формування здорового способу життя	1 бал	1 тиждень

<p>щодо формування здорового способу життя. Значення культури здоров'я на різних вікових етапах соціалізації особистості. Особливості ведення превентивної роботи з метою формування здорового способу життя особистості.</p>					
<p>Модуль 2 Практичний</p>					
<p>Тема 1. Суть, зміст, методи та форми превентивного виховання <i>Превентивна педагогіка.</i> <i>Провідні фактори соціалізації молоді,</i> <i>Основні напрями роботи соціального педагога з молоддю.</i> <i>Співвідношення понять «норма», «відхилення у поведінці», «девіація».</i> <i>Сутність, функції, мета, завдання превентивного виховання.</i> <i>Суб'єкт-об'єктні стосунки у превентивній педагогіці.</i> <i>Принципи і рівні превентивного виховання.</i></p>	<p>Семінарське заняття з елементами дискусії</p>	<p>[1, 6, 9], [2,3, 11, 14,15]</p>	<p>Аналіз методики діагностування рівня агресивності і її форм прояву.</p>	<p>Максимальна оцінка 5 балів</p>	<p>1 тиждень</p>
<p>Тема 2-3. Соціально-демографічний портрет української молоді в контексті відхилень від соціальних норм <i>Соціально-демографічний портрет сучасної молоді. Провідні</i></p>	<p>Семінарське заняття з елементами дискусії</p>	<p>[4, 8, 12], [1,3, 10, 14,25]</p>	<p>Аналіз методики дослідження рівня вольової активності.</p>	<p>Максимальна оцінка 5 балів</p>	<p>1 тиждень</p>

<p><i>фактори соціалізації молоді. Суперечності між молоддю та сучасним суспільством. Аналіз негативних тенденцій у молодіжному середовищі. Особливості соціально-педагогічної діяльності в дитячих молодіжних об'єднаннях. Проблема сучасного дитячого та молодіжного руху в Україні. Молодь і зайнятість як спосіб запобігання правопорушенням. Форми роботи соціального педагога з молоддю.</i></p>					
<p>Тема 4-5. Сутність, зміст, форми, девіантної поведінки та методи запобіжного виховання дітей і молоді Сутність типів, видів, форм відхилень у поведінці підлітків і молоді. Сутність узалежненої поведінки в середовищі підлітків і молоді. Сутність виникнення суїциду, його причини і запобігання. Негативні наслідки проституції для особистості підлітка, його сім'ї, суспільства. Особливості соціалізації дітей з девіантною</p>	<p>Семінарське заняття (з елементами прес-конференції)</p>	<p>[2, 3, 8,13], [1,3, 7,11, 14,25]</p>	<p>Охарактеризувати образ важкого підлітка в світовій і вітчизняній художній літературі.</p>	<p>Максимальна оцінка 5 балів</p>	<p>1 тиждень</p>

<i>поведінкою.</i>					
<p>Тема 6-7. Завдання, структура та зміст правового виховання як напряму превентивного виховання учнівської молоді</p> <p><i>Розглянути теоретико-правові підходи щодо сприяння здоровому способу життя людини.</i></p> <p><i>Дати характеристику законодавству щодо здорового способу життя деяких країн Європи і Америки.</i></p> <p><i>Охарактеризувати законодавство і нормативні акти України щодо формування здорового способу життя.</i></p>	Семінарське заняття з елементами гри	[3, 7,12], [2,3, 8,11, 14,24]	Розробити свій взірць масового заходу для підлітків в аспекті виховання правової культури школярів.	Максимальна оцінка 5 балів	1 тиждень
<p>Тема 8-9. Законодавчі аспекти з формування здорового способу життя</p>	Семінарське заняття (з елементами прес-конференції)	[4, 5, 6,13], [1-3, 17,19, 20,24]	Розкрийте сутність мети ФЗСЖ.	Максимальна оцінка 5 балів	1 тиждень
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів (оцінки за практичні заняття – 45 балів, за контрольну роботу – 25 балів, за тестові завдання – 20 балів, за самостійну роботу – 10 балів (1 бал за кожний вид роботи))				
Вимоги до письмової роботи	<p>Студенти повинні виконати контрольну роботу та тестові завдання для перевірки здатності(ей) продемонструвати розуміння питань використання навчальної літератури та інших джерел інформації, продемонструвати практичні навички, здатність застосовувати та інтегрувати отримані знання (поєднаємо теорію та практику з тим, як це знадобиться у професії), що складається практичного та творчого завдань.</p> <p>На кожен семінар студенти повинні прочитати необхідну навчальну та наукову літературу, законспектувати необхідні цитати, які дають відповіді до семінарських питань, вивчити відповідний матеріал із підручників, виконати практичні завдання (зазначено біля кожного семінарського заняття).</p> <p>Плагіат неприпустимий.</p>				
Семінарські заняття	Максимальна оцінка – 45 балів				

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань. Вчасно виконано самостійну роботу та написана контрольна робота і тестові завдання. Зарахування пропущених занять без поважних причин відбувається впродовж наступних двох тижнів після пропущеного заняття за допомогою методів усного опитування чи тестування).
--	--

8. Політика курсу

При організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника студенти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про самостійну роботу студентів; Положення про організацію освітнього процесу; Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів; Положення про практику студентів; Положення про рейтингову систему оцінювання знань; Положення про академічну доброчесність; Положення про екзамени та заліки; Положення про укладання та контроль за виконанням договору про надання освітніх послуг; Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Також неприпустимі плагіат та списування.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ із теми.

Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести (Тести) і тільки за цієї умови буде допущений до складання заліку.

Обов'язковим є для отримання заліку відвідування більш 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

На заняттях потрібно бути активними, творчими, не боятися запитувати та відстоювати свою думку.

9. Рекомендована література

Базова

1. Безпалько О. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: Навчальна посібник. К., 2003. 134с.
2. Важковихованість: сутність, причини, реабілітація : Навчальний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів / За ред. О. Пошкової. Суми : Університетська книга, 2009. 346 с.
3. Змановская Е. В. Девиантология (психология отклоняющегося поведения). М.: САДЕМА, 2004. 288 с.
4. Капська А.Й Соціальна педагогіка : Навчальний посібник. К., 2011. 488с.
5. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки : Навчальний посібник. К.: МАУП, 2011. 520 с.
6. Оржеховська В.М., О.І.Пилипенко Превентивна педагогіка : навч. посіб. Черкаси : Вид. Чабаненко Ю, 2007. 120 с.
7. Педагогічно-правова профілактика правопорушень серед учнівської молоді [Текст]: науково-методичний збірник статей / За ред. В.П.Пастухова. К. : Плай, 1997. – 248 с.
8. Пенішкевич О., Тимчук Л. Соціальна педагогіка: Модульна технологія вивчення навчального курсу. Навчальний посібник. Чернівці: рута, 2007. 336 с.
9. Превентивна педагогіка : практикум. К. : Педагогічна думка, 2013. 308с.
10. Соціальна педагогіка: Навчальний посібник / За ред. А. Капської. К., 2006. 264 с.
11. Соціальна робота: Технологічний аспект / за ред. проф. А. Й. Капської. К.: ДЦССМ, 2011. 364 с.
12. Справочная книга социального педагога. М.: ТЦ "Сфера", 2001. 480 с.
13. Фіцула М.М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 432 с.

Допоміжна

1. Алексєєнко Т. Молода сім'я: умови виховання дитини : наук.-метод. посіб. К. : АПН України, Ін-т пробл. виховання, 2004. 96 с.
2. Асмолов В.М. Теоретико-методические аспекты подготовки специалистов социально-педагогической сферы для работы с детьми, имеющими отклонения в развитии. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1995. 367 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. К. : Центр навч. літ., 2003. 134 с.
4. Беличева С.А. Основы превентивной психологии. М.: Социальное здоровье России, 1994. 221 с.
5. Бильдер Н. Общая психология : конспект лекций. Харьков : МАУП, 2000. 49 с.
6. Бородулина С.Ю. Коррекционная педагогика: психолого-педагогическая коррекция отклонений в

- развитии и поведении школьников. Ростов н/Д: Феникс, 2004. 345 с.
7. Вайзман Н.П. Реабилитационная педагогика: психич. здоровье школьника (мед. аспекты) / Н.П. Вайзман. М. : Аграф, 1996. Вып. 1. 1996. 160 с.
  8. Волков Д. В. Анализ концепции девиантного поведения несовершеннолетних (по материалам США и Великобритании): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования. К., 2001. 21 с.
  9. Герасимов В.Н. Основы превентивной педагогики: монография. М. : ВУРФ, 2000. 232 с.
  10. Грищенко Л.А. Психология отклоняющегося поведения и задачи педагогической реабилитации трудновоспитуемых учащихся : учеб. пос. Свердловск : СИПИ, 1987. 80 с.
  11. Гольдштейн А. Тренінг умінь спілкування: як допомогти проблемним підліткам / А. Гольдштейн, В. Хомик ; пер. з англ. В. Хомика. К. : Либідь, 2003. 520 с.
  12. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
  13. Зозуляк-Случик Р. В. Етика соціальної роботи : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 204 с.
  14. Змановская Е. В. Девиантология (Психология отклоняющегося поведения) : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. М. : Издат. центр «Академия», 2006. 286 с.
  15. Пальчевський С. Соціальна педагогіка : навч. посіб. К. : Кондор, 2005. 560 с.
  16. Пихтіна Н.П. Педагогічна профілактика адитивної поведінки учнів: навч. посіб.. Ніжин: Ніжинський пед. університет ім. М. Гоголя, 2003. 116 с.
  17. Пирожков В.Ф. Законы преступного мира молодежи [Электронный ресурс] / В.Ф. Пирожков. Режим доступа: <http://www.litru.ru/?book=89475&description=1> – Загл. с экрана.
  18. Превентивная педагогика: учеб. пос. / под общ. ред. В.Н.Герасимова. М. : ВРФУ, 2001. 198 с.
  19. Профілактика і терапія засобами мистецтва : наук.-метод. посіб. / [під заг. ред. О. І. Пилипенка]. – К. : А.Л.Д., 1996. 56 с.
  20. Ранняя профилактика отклоняющегося поведения учащихся. Киев: Радянська шк., 1989.
  21. Саламатина И. И. Ресоциализация делинквентных групп несовершеннолетних (на материале США и Англии): автореф дис. на соиск. уч. степени док. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». И.И. Саламатина М., 2007. 38 с.
  22. Сафонова Т.Я. Жестокое обращение с детьми: сущность, причины, социально-правовая. М. : Психология и педагогика, 1993. 40 с.
  23. Солопанова О. Потенциал музыкального искусства в преобразовании педагогической теории и практики. Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств. 2008. № 3. С. 213 – 217.
  24. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / [за заг. ред. І. Д. Звереві]. К. : Центр учб. літ., 2008. 336 с.
  25. Соціальна педагогіка : підручник / [за ред. А.Й. Капської]. К. : Центр навч. літ., 2006. 468 с.
  26. Социология молодежи : учебник / [под ред. В. Кузнецова]. М. : Гардарика, 2007. 335 с.
  27. Сухомлинский В. Как воспитать настоящего человека (советы воспитателям). Киев : Радян. шк., 1975. – 236 с.
  28. Федорченко Т.С. Кроки до здоров'я (профілактика вживання неповнолітніми наркотичних речовин): навч.-метод. пос. К.: ТОВ «ХІК», 2003. – 152 с.
  29. Федорченко Т.С. Рання профілактика негативних проявів у поведінці дітей: навч.-метод. посіб. К.: ТОВ «ХІК», 2003. 128 с.
  30. Шнейдер Л.Б. Девиантное поведение детей и подростков. М. : Академический Проект; Триста, 2005. 336 с. (Психологические технологии).

Викладач Зозуляк-Случик Р.В.